

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . . . 20 кор.
на пів року . . . . . 10 кор!
на чверть року . . . . . 5 кор.
на місяць . . . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
«Рім неділь і руских свят
і 1/2 год. пополудні.

Редакция, адміністрация
експедиция «Руслана» під ч. І.
«Л. Дамбровського (Хорунжичина). Експедиция місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсманна.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Рекламацій неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня значайні
приймають ся по пні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні доносеня по
3) с. від стрічки.

Політика кручків.

Що ще лишило ся з давньої, історичної Польщі, то хиба польська дипломатія. Але се дипломатія найгіршого сорта, яка крутила і торгувала колись інтересами власної вітчизни доти, доки єї зовсім не запродала посторонним володарям. Так само вона і тепер крутить і торгує, так само без принципів об'єктивності та справедливости, а по найбільшій частині з еґотистичних партійних, а навіть особистих мотивів.

Ось такий сам примір збув ся тепер і зі станиславівською гімназією. По шістьох роках відмовлено Русинам першої класи будучої рускої гімназії в самім осередку галицької Русі! Здавалось би, що на такий факт нема оправданя, бо ествовавє всіх даних, потрібних до основаня тої гімназії стверджено вже з урядової, отже польської сторони. А однак польська дипломатія найшла таки кручки, якими потрафить вивинути ся і перед центральним правительством і в краю уробить потрібну для себе опінію серед польського загалу.

Поминаємо сю квестію, о скільки стійні сї кручки перед критикою льогіки і фактів, — ми мали вже нагоду вказати се нераз — але хочемо звернути увагу, що як-раз з них показують ся правдиві причини і намірені ціли, задля яких спротивлено ся тому мінімальному постулятові Русинів. Отсе краківський «Час» пише:

«Наш сойм признає право Русинів до посіданя шкіл, які дають їм можливість образувати ся в повній мірі. Рускої гімназії не відмовлено Русинам; відрочено тільки єї. А відрочено виключно в наслідок відносин, які ествують під добу в рускій суспільности. Ми давали і будемо давати школи Русинам, коли виявить ся потреба сего, але ми давали і будемо давати добровільно і без примусу. Принайменше про краківське сторонництво можемо ствердити се з цілою рішучістю і категоричною певністю. Пресією не узяскають від нас нічо, пресіє не улягнемо ніколи».

Скільки перфідії в сих словах, які мають оправдати на вні шовіністичне становиско соймової консервативної більшости, що дала себе стероризувати в сираві станиславської гімназії вшехпольським наганячам! Деж була і де є ся пресія? Чи може ся нещасна яєшня на університеті? Але за вибрики десяткох молодиків не відповідає широкий загал! Чи хто потягав до відповідальности польських послів за бльокаду університету, або за давнійший калюшовий бомбардамент? А окрім сего дрібного і негначного інциденту не стало ся нічо таково з рускої сторони, що управнювало би до осуду «эствуючих під добу відносин в рускій суспільности».

Але звідки нараз краківському органі взяло ся на обіцянки-цяцянки? Отсе тому, що Вшехполяки ревіндкують цілу заслугу тої геростратової побіди над Русинами для себе. Вшехполякам треба сего раз для агітації, по друге для виявленя

своєї сили Русинам, а по третє для зазначеня супротив Австрії, що они вже господарями в «своій» хаті і вже зовсім зрілі до «вилученя». А знов краківський орган консерватистів, уступаючи перед напором Вшехполяків, все таки боїть ся тої «поворотної филі божевіля», як називає вшехпольські конспіраційні змаганя до відбудованя Польщі і рад би заховати для себе попри рептки популярности в краю також і позори льояльности у Відні. І звідси то зібрало ся єму на сентименти до Русинів, яким дають порядного стухана відкинемєм станиславівської гімназії.

Кождий з них торгує на свій рахунок. Торгуйте і крутіть, панове дипломати, та не забувайте, що мимо злудних позорів, гарних словець і перебіглих кручків, все таки остане ся осад по ваших ділах, який прийде ся колись таки вам самим випити.

Промови посла д-ра Олесницького

на засіданю кр. сойму в дня 14. жовтня с. р. при розправі над звітом шкільної комісії.

(Дальше).

Комісія взиває в Ш. резолюції правительств до заснованя нових шкіл середних, а суспільність і праса польска відносять той апель виразно лиш до шкіл польських, і може має навіть право того робити на основі справозданя комісії. Бо дійсно ми під тим зглядом стоїмо зовсім в иншій положеню як суспільність польска. Коли після обовязуючого законодавства встарчить відозвати ся до правительства, аби польска школа середна заснована була, коли і без того центральне правительство має право і обовязок польську школу в певних случаях заложити — то заложенє рускої школи середної є крімь всего зависиме від ухвали соймової і длятого апель до правительства в тій резолюції Ш. може бути тільки так інтерпретований, як інтерпретує єго суспільність і праса польска.

Тимчасом яка пропорція межі польськими а рускими школами середними? На 38 шкіл середних польських маємо 3, а взглядно 4 рускі. Коли серед польського населеня одна школа середна припадає на 768.612 Русинів. Коли помежи польськими школами найбільше віддалене від міста, де є школа, вносить 5 кілометрів — то межі рускими 60 кілометрів. А тимчасом, як я цифрово викажу, приріст в наших школах не є менший, як в ваших. Правда, що ми стрічаємо ся з замітом, що то приріст штучний! Но, если число шкіл збільшає ся в цілім сьвітї з цифрою населеня, то хиба треба припустити, що і людність також штучно побільшає ся. (Веселість).

Я не знаю, які то суть штучні способи побільшуваня числа людности (Велика веселість) — я противно чув, що суть штучні способи на зменшанє того числа і тоті, котрі подібні заміти підносять, могли би висвідчити велике добродійство до котрим краям, як Франції і Угорщині, если би ім тоті штучні способи побільшуваня населеня подали, бо там людність фактично зменшав ся (Голоси: Дуже добре! Славно!) — але тут такі заміти не суть оправдані.

Противно, той приріст, який ми бачимо в

руских школах середних, є результатом проявів і фактів зовсім натуральних. І так н. п. чулисьмо в дебатї о школах народних, що фреквенція постійно збільшав ся — консеквентно і в школах середних мусить збільшати ся, а то з більшим степенем просьвіти взагалї, з тої тенденції, о котрій я еказав на вступї промови і з публичної дбалости о то, щоби були публичні заведеня як бурси і т. п. для образованя молодїжи.

Колиби той «штучний» приріст був льокальний, як то закидає ся, що ми умисно до одної гімназії згромадили руску молодїж, то би силою фактів мусїла ся обнизити фреквенція в инших руских гімназиях, деє та люка мусїла би бути очевидна, бо в природі, звісно, нічо не гине. Тимчасом числа виказують приріст в кождей рускій гімназії.

Факти, оперті на числах, виказують дальше, що з заложенєм школи рускої, фреквенція в нїй стало збільшає ся і процент є більший, чим в гімназії нерускій. В Перемишлі перед заснованєм рускої гімназії було в польській гімназії 502 учеників а між ними 212 Русинів. Тепер в рускій гімназії є 511 учеників, отже число збільшило ся о 141% коли в польських гімназиях в Перемишлі тільки о 45% фреквенція збільшила ся. В Тернополи, перед утворенєм рускої гімназії, було в цілій гімназії 151 учеників Русинів, а при кінци тамтого року було в п'ятьох класах гімназії рускої 413, а тепер є 569.

Отже ті числа суть вимовним доказом, що ваші школи середні не служать штучному приростови, але суть викликані потребою фактичною, що руска людність горне ся до шкіл.

З зіставленя сих чисел маєте ще другий доказ, що не є правдиве тверженє, що отворенє руских шкіл не запобігає переповненю шкіл польських, бо бачимо, що фреквенція шкіл польських в тих самих містах в дуже малім процентї відносять ся.

Каже рада шкільна: що є переповненє треба школи закладати. Дійсно той постулят сповнила рада шкільна, сповнило правительство, однак що-до шкіл польських. Іменно в послїдних літах заведено VI. гімназію в Кракові, II. школу реальну в Кракові і Львові, II. гімназію в Тернополи, IV. в Кракові, школу реальну в Снятині, тепер ще має бути одна гімназія в Ряшеві. Значить, можемо говорити про заведенє 6 повних шкіл польських середних.

З нашої сторони при тій акції збільшеня шкіл польських ніколи анї в тій палаті, анї в иншій тілі репрезентаційнім не нашли панове жадного заміту. Противно, коли ішло о закладанє шкіл польських на польській території, о скріпленє елементу польського на окраїнах єго землі, там нас малисьте з собою. В радї державній при голосованю над гімназією в Тішинї голосували і послї рускі тогди, коли відносини в краю межі вами а нами були так напружені. Бо ми ставляли інтерес правди і справедливости, інтерес науки, інтерес славянства висше від домашних кривд. Покликую ся на сьвідоцтво п. Стояловського, що коли прийшло внесене о удержанє школи польської в Бялій, тогди підписав наш цілий клуб. То була так далеко ідуча заява нашого становишка, так далеко ідуча маніфестация, що під тим зглядом ніхто нам аві на волос не може закинути нельояльности.

На якім становищі стоїть сторона противна? Мущу з жалем сконстатувати, що то ста-

новиско зовсім відмінне. Підносять ся проти нас аргументи, вже в тамтогорічній дебаті шкільній і того року кипить від них праса польська, такі аргументи, котрі з жадного погляду не витримують критики.

Передовсім, що не маємо достаточної фреквенції. Тай по тих числах нема жадного значіння, бо воювати можна против різних тверджень, але против чисел, за котрими стоїть справозданє ради шкільної, котре потвердить віцепрезидент тої ради, воювати не можна.

Але воювано з нами і іншими аргументами, що нема сил учительських. Супротив того інтерпелювали ми Є. Е. намісника і почули одвіт, що крім тих сил, котрі суть заняті в школах середних руских, маємо ще цілий ряд кваліфікованих сил руских, способних викладати по руски в неруских заведеннях, іменно професорів 32, крім того 16 суплентів, з котрих один іспитованій.

Если до одної гімназії більше сил не потрібно як 2 або 3, то деж найти аргумент, що там, де є 48 сил, не можна І. класи завести.

А тоті рускі сили заняті суть при неруских гімназіях, коли рускі гімназії під зглядом кваліфікації дуже некорисно обсажені і така в. пр. гімназія в Тернополи і Коломиї, були обсажені екстеологами, експравниками і іншими ексами, котрі зі всім мали до діла, лише не з педагогією.

Мушу ту піднести, що при руских гімназіях в Коломиї а особливо в Тернополи заходить великий недостаток що-до поміщення. В Коломиї панує така тіснота, що одна класа містить ся в кабінеті, друга в бібліотеці, а третя в класі рисунковій.

В Тернополи гімназію, котра була поміщена в будинку повзуїцкім з кількома класами школи польської, перенесено на наріканя загалу і чинників компетентних, до будинку бувшої школи реальної диятого, що той будинок був, сказавши чисто по людски, *baufällig* і диятого кавано школі реальної випровадити ся. Був він небезпечний для польської школи реальної, а тепер є безпечний для рускої. Отсе також один з постулатів і складаю яко дальшу резолюцію:

«Звиває ся ц. к. правительство, щоби як найскорше приступило до будови будинку в ціли поміщення гімназії Франц Йосифа в Тернополи».

(Дальше буде).

Краєвий сойм.

По відчитаню двох внесень і двох інтерпелляцій і полагожденю кількох дрібних справ приступлено до дальшої дискусії над бюджетом.

Пос. Стапінський в двогодинній бесіді критикував поведене соймової більшости, яка

вдоволяє ся тільки ухваленем візвань до правительства, а від якоїсь законодавчої правдивої праці сторонить. Все відкидаючи ініціативу до закова про бюра посередництва праці для людовців, бесідник вказує, що і дороговий закон і ловецький не полагождено в теперішній сесії, а супротив реформи виборчого права більшість заняла прямо противне становиско, хотяй теперішні посередні вибори є простим обманом. Також для «поводзян» виявила ся більшість соймова за скупою, але мимо того всего людове сторонництво хоче бути терпеливим і вести льояльну опозицію. Заповідію звороту на ліше був тарнівський вибір, який відбув ся під наглядом намісника гр. Потоцкого на зовсім легальний спосіб, відріжняючись тим вельми від попередних. Але се доперва задаток, бо еще є багато таких старостів, що надуживають свого урядованя, богато екекутників, що немплосерно фантують люд, томлять ремісників, а навіть на почтах є ще богато непорядків. Звертаючи ся наконець до промови пос. Олесницького, бесідник твердить, що гнет супротив руского народа не виходить з національних причин, бо під таким самим гнетом остає і польскій люд, і тому они повинні іти разом против всяких надужить. Маючи довіре до маршалка, людовці будуть голосувати за бюджетом.

Пос. Баворовский говорив виключно про фискальну шрубду, пос. Войтїх Дідушицкий полемізує з выводами Олесницького, а відтак обговорює бюджет, остерігаючи перед надмірним обтяженем. Вкінци говорить про загальну державну ситуацію, немов би она була загрожена через форитованє правительством живлів розкладу. Доходить вже до того, — каже бесідник — що будуччина конституції є прямо загроженою. Тому звиває всю польску суспільність, без огляду на політичні пересвідченя до солідарного оборонного становиска, застерігаючи ся додаткого, що під тим ворогом не розуміє руского народу.

Опісля правительственний комісар гр. Лось відпирає заміти пос. Стапінського, стаючи в обороні намієтництва і старостів.

Пос. кс. Вільчкєвич перший раз промовив по затвержденю свого нелегального вибору, закидаючи людовцям, що шварть против християнські ідеї. Опісля підійє бесідник ряд постулатів в справах податкових, дорогових, обезпеченя на старість, ловецького закона та духовного стану.

Послїднїй бесідник пос. Гурский боює сойму більшість перед замітом неробучости і виказуєв постули в політичїм білянї краю. Доторкнувши і рускої справи, бесідник застанує ся над причинами великої нужди і неорядку в краю та ударає енергічно на бюрократичні урядженя в автономії і вкінци обговорює справу громадської реформи.

По год. 3. відрочено розправу до год. 8. вечером.

На вечірнім засіданю перший одержав голос пос. Скалковский. Застерігає ся, щоби ся реформа адміністрації, яка єї має зміцнити, після бажань пос. Гурского, також єї і поліпшила, ждає відкרוю боніфікації для громад за кватерункові тягарі, які стають чимраз утяжлившими, задля частих маневрів і жадає заведеня оплати від шинкарских ліценцій від того речинця, коли право пролінації вигасне с. є в р. 1910.

Слїдуючий бесідник пос. Рутовский одушевлює ся проявами зближеня всіх польских сторонництв так на економичній почві, як і в боротьбі супроти Русинів. Тут маршалок Баденї передає свій уряд митрополитови Шептицькому, який по скінченї промови в інхпольского речника, зарядив вибір генеральних бесідників.

Як генеральний бесідник против бюджету виступив пос. Могильницький, який в загальних, але досадних словах збивав заміти передбесідників що-до рускої квестії і зобразив загальне, теперішнє положенє Русинів. Доля злучила нас — кавав бесідник, — то правда, але ви є панами, а ми дідами. Ви думаєте про свою будуччину і независимість, але не умієте поставити ся на становиско справедливости супротив нас. Тяжка хмара невдоволеня і розпуки нагромадила ся на рускім овиді і она може вибухнути від першої іскорки. Автономія є для нас замкненою книгою, а в ваших руках средством, щоби нас гнобити. Повітові ради, се польскі твердзи, завдяки несправедливій виборчій ординації. Автономія і шляхта і правительство — се одно в Галичинї. А до того вшехпольська агітація підносить чимраз грізніше голову, заступаючи правом пиятука всі етатичні погляди. Пос. Козловский зложив навіть мандат, щоби тільки мати вільну руку в тій агітації, яка довела до розділу між польским а руским людом. Нинї Поляки співвають: «Єще Польска не згїнєла, пукі Пан Буг з нами, вше Русїн бендєє вісял до гурн ногам!» Спускають ся на традиційну терпелівість Русинів, але она може урвати ся. Поляки певні себе в ц. к. Австрії, але справедливість мусить прийти. Звертаючись до єпископа кс. Пельчара виказує, що як-раз польске духовенство не шанує конкордії, поводить ся обидливо супротив руского духовенства, не хоче брати уділу в руских торжествах і віддає ся польскому загорілому шовінізмови. В соймі — закінчив пос. Могильницький — не чули ми ні одного прихильного слова, але наша справа дасть полагодити ся тільки на основі справедливости, бо се рак, який не тільки нас, але і вас точить і здержує у розвитку. Промову пос. Могильницького олескували часто рускі послї.

Пос. Мілевский, як генеральний бесідник за бюджетом, не хоче вдавати ся в полемі-

В. Вересаєв.

ЗАПИСКИ ЛІКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

(Дальше).

Переходячи спеціально до жінки, ми бачимо в її організмі масу таких тяжких фізіологічних суперечностей і недосконалостей, що розум відказує ся признати їх «нормальними» й законними. Страшно, а рівночасно зовсім справедливо, коли жінку уважають «сотворінем по самій своїй природі слабим і хорим, яке має лише невеликі просвітки здоровля на підкладі безперервної слабости». Найздоровіша жінка, як се доведено дуже точними поміченнями — періодично безперечно хора. І не можливо на таку ненормальність дивитись інакше, як переходову степеню до иншого, більше досконалого стану. Те саме відносить ся до материнства: жінка чим раз більше перестає бути самицею, і в сїм нема нічого незвичайного, бо і в неї є мозок з його міцними й широкими потребами. А між тим, не ломлячи цілої своєї природи, вона не може зречи ся любови і безперервного материнства, які всисають в себе усі сили жінки за цілий час їх розцвіту. Дві вимоги,

однаково дужі і законні стикають ся — і виходу при сучасній організації нема.

Мечніков вказав на ще одну яскраву суперечність в людському організмі — і то в області пологового чувства. Дитина ще зовсім не приспособлена до розмноженя, а між тим полове чувство у неї на стільки розвинене, що вона дістає спроможність, надуживати його. Відвичини рієт крижових кісток, після якого укінченя вона стає спосібною до материнства, кінчить ся доперва в 20. році житя¹⁾, між тим, як полова зрілість настає в неї вже в 16. році. Щож виходить з сего? Три моменти, які після самої своєї сути повинні сходитись — полове стремленє, полове вдоволенє й розмноженє — відділюють ся одно від другого кількома роками. Дівчина, вже в 10. році відчуває наклїя, стати жінкою, однак она є спосібна до сего доперва в 16. році, але стати матерію она повинна не ранше, як в 20. році.

Замітним є також те — каже Мечніков — що такі обезображуваня природних інстинктів, як самоубийство, убийство дітей і т. п. так звані «неприродні» учинки, становлять одну з найхарактеристичніших особливостей чоловіка. Чи

¹⁾ Сї вказівки Мечнікова вповні потверджує статистика. Після Бертілона, смертність дівчат в віці від 15—20 літ виносить 7%, а жінок в тім самім віці — 50%.

не вказує оно на те, що єї учинки самі входять в склад нашої природи і тому заслужують на дуже поважну увагу? Можна твердити, що рід homo sapiens належить до числа родів, які ще не дїняли сталих черт і лише недокладно приминили ся до умов житя.

Особливо яскраво виявляє ся та недостаточна акмодація людий до умов житя в нерозмірно малій відпорности його нервової системи. В сьому відношеню чоловік страшно відстав від житя. Житє вимагає від него чим раз більше нервової енергії, чим раз більше умової праці, а єго нерви не спосібні до такого інтензивного труду — і тому чоловік уживає побуджуючих средств, щоби штучно підняти свою нервову енергію. Мралісти можуть докоряти за се людскости, медицина може вказувати на «противприродність» введеня в організм таких отруй, як нікотин, теїн, алкоголь і т. п. Але противприродність — понятє широке. Богато побуджуючих средств, як тютюн, пиво, горівка, в смаку обридливі і вплив їх на непривиклого чоловіка страшний; чомуж кожде з отсих средств так швидко й побідно розповсюджуєть ся по цілім світі і так легко перемагає «природну» вдачу людий. Противприродною є організація чоловіка, що відстала від перемінених умов житя, противприродним є те, що чоловік зневолений поза собою шукати сили, якої жерело повинен мати в самім собі.

ку що до квестії рускої, але мимо того старає ся представити, що руске обуренє є штучне, бо існувало вже перед відкинемем станиславівської гімназії і перед вибором кс. Фялка ректором. Мусимо жити разом і будемо жити або в згоді, або в боротьбі. Борба ослаблює сили, а кому вийде на зле, покаже будучність. Тільки третому сойм не дасть втручувати ся до неї і уменшати своїх прав. Відтак бесідник переходить до становиска супротив монархії і взиває, щоби в виду зближаючого ся кризису в монархії польске Коло було сильне числом, розумом і карністю, та щоби критика єго ділань була тільки дорадча і дбала передовсім о зміцненє польского живла в краю так, щоби при всяких змінах він не потребував нікого бояти ся. Вкінці робить немов перегляд польских сил, зіставляючи досягнені здобуткі і поступ на всіх полях економічного і культурального життя.

По короткій резимє генерального справоздавця бюджету Абрагамовича, в яким ще раз доторкнув рускої квестії, відчитано два наглі внесенє пп. Гурика і о. Мазикевича, після чого замкнено засіданє о год. 12. в ночи. Слідуюче нині о 9. год. рано.

— ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. При зміні місяця просимо наших Вп. Передплатників о скорє відновленє передплати, згядно о віренанє залеглостей, та о приєднуванє нам нових передплатників.

Новим передплатникам вишлемо даром, о скілько запас вистанє, всі попередні числа з фейлетоном «Записки лікаря».

На грошевих переказах просимо дуже читко виписувати адресу: «Адміністрація часописи Руслан».

НОВИНКИ.

— Календар. В п'ятницю: руско-кат. Андрея; рим.-кат. Клявдія. — В суботу: руско-кат. Луки еванг.; рим.-кат. Вольфганга.

— Сокільське свято — пишуть нам — відбуло ся в селі Стриганцях, дня 11. жовтня с. р. з нагоди отвореня пожарної філії львівського «Сокола». Народу зібрало ся така сила, що хата читальняна не могла всіх помістити, а багато ще стояло під вікнами хати. Були також відпоручники станиславівського «Сокола», с. є заступник голви і 6 другів. Збори відкрив місцевий священик о. Софрон Левицький, котрого то заходом і старанєм заложено тутешнє товариство. Провід зборів поручено одноголосно о. С. Левицькому, а секретарювали Сильв. Батюк і Гриць Скоморовський. Відтак промовляв д. Якубович, відпоручник станиславівського «Сокола» і пояснив зібраним ціль і значіє товариства, а д. Олесницький ст. прав, захоочував до солідарности сокільської і згідности, щоби поліпшивши на боці личні незгоди, брати ся до реальної праці. Промови перешлітано хором місцевих свіяків. Виділа вибрано такий: голова о. Софрон Левицький; начальник стягу Никола Пірановський, а заст. нач. стягу Андрій Протас. Всіх членів вписало ся до-

Так, чи инакше, ранше чи пізніше, мусить людський організм прибрати сталу форму і виробити природні взаємини поміж своїми змаганнями й функціями. Се не може не стати найвисшою й найважнішою задачею науки, бо в сьому лежать корінні умови людського щастя. Мусить коли небудь скінчити ся се вічне надриванє, се вічне ломанє себе у всіх напрямках! Людскість мусить вкінці захити свобідно, цілою шириною своїх потреб, втративши навіть саму уяву о можливости такої нісенітницї, як «протиприродна потреба».

XV.

Людський організм повинен, наконєць, установити ся і цілком примінитись до умов життя. Але в яким напрямі піде ся акомодация? Яструб, що з страшної висоти розрізняє оком жайворонка, що припав до землі, приспособлений до умов життя; але так само приспособлений до них сліпий, що рив ся землі. До чогож належить примінювати ся чоловікови — чи до свободи яструба, чи до рабства крета? Чи прийде ся ему улїпшувати й удосконалювати прикмети, які він має, чи тратити їх?

Силою свого розуму чоловік чим раз більше скидає з себе ярмо зверхньої природи, стає чим раз більше незалежним від неї і чим раз сильнішим в боротьбі з нею. Чоловік обезпечує ся від холоду при помочи одежі і оселі,

си 67. Піснями: «Ще не вмерла», «Соколи, соколи» і инш. закінчено перші загальні збори.

— Вандрівний рубель. Звісна загально річ, що наша москвофільська банда ренегатів — се платні наймити російского правительства. Московских шпігунів найдеши не лишень у нас... рубель найшов собі дорогу та «іскреннейшом патчєніє» і у инших славянських народів, якими ненаситний московский молох рад би з «безконечної славянської любови» заспокоїти свій справдішний сибірський, вовчий апетит. Поляки, Чехи Словінці, Болгари, Серби і т. д. всі вони мають також своїх ренегатів, які за Юдин грїш працюють pour le Czar de Russie. Вони ширять панруску пропаганду — словом і пером, величають у своїх органах російский рай, палять кадила російским генералам, жандармам, архиєрем та архимандритам, роздають між темний народ портрети батюшки царя, міністрів і т. п. одним словом старають ся більше впливати на усі верстви даної суспільности, на народ, інтелігенцію та молодіж. Так роблять і наші московскі наймити. Певна річ, ся робота наших ренегатів для нас не страшна: живої течії життя нашого безталанного народа не загатиш і цілими горами рублів, хоч би ті гори були й ще вишє від Кавказу, чи Уралу. Жалувати одначе треба тої горстки збаламучених, які не бачуть того, що чим інтензивніша робота царславного штабу, тим обильніші «субсидії» опинили ся в бездонних карманах національних зрадників. Типовим представником таких платних московских наймитів для ширеня «общє-русских идеалов», чи там «славянської взаємности» — се наш таки землячок, г. Димітрій Вергун recte Дмитро Вергун, син галицького, руского мужика з під Городка. Своїх бувших учителів з під «Галічаніна» — многоадійний юноша г. Вергун recte Вергун перейшов, що аж! Теперішньому г. Вергуну і не снит ся туманити наших галицьких мужиків (а може се совість в ренегатским серцю ще не вигасла...) «абщєрусскими идеалами...» Він пустив ся на ширшу воду — відповідно до своїх ширших «дарованій», як у єго учителів. Г. Вергун став «європейской» слави московским редактором «Славянск-ого Вѣк-а», призначеного для ширеня «абщєрусских убеждєній» на велику скалку, між усіми славянськими народами. Hochstappler-ство г. Вергуна півзали усі дуже скоро. Найкрасшим доказом того є се, що навіть в «матушке Россіи» витали йкчемного наймита «європейской» слави кріслами та фотелями, шнурляючи єму ними в голову. З якими «чесними» людьми утримував зносини національний зрадник з під Городка та з яких жерел черпав «субсидії» на розкішне житє в наддунайській столиці — се було публичною тайною. Співробітникам «чєского» органу віденського Hochstappler-а були людиї такої сорти, як ось ославлений др. Осесолійський, платний шпігун російского правительства на шкоду австрійской держави, покараний недавно кількатиною тюрмою. До якої-ж страшної атрофії усіх шляхотніших почувань, до як безконечного етичного уядку може дійти такий московский наймит в своїй скаженій погоні за рублями — про се свідчить в цілій наготі своєї погани отєя вістка, подана на публичну наругу навіть російским журналом: «Собствєнникъ одного ежедневнога изданія въ Вѣнѣ» (о скілько знаємо «ежедневника» на російській мові у Відні нема, отже заходить тут «какое то надувательство» городскій думи — Ред.) обратился въ петербургскую городскую управу съ ходатай-

тяжко стравну страву, яку дає природа, перероблює він на легко-стравну, свої власні м'язи замінює він кріпкими м'язами звіряти, могучими силами пари і електричности. Культура швидко улїпшує і удосконалює наше житє і дає нам такі умови естования, про які під власттю природи, годі було би мріти. Та сама культура в самім своїм розвою несе запоруку того, що її вигоди, які доступні тепер лишє щасливим, в недалекій будуччині стануть власностию всіх.

Панованю зверхньої природи над людьми приходить конєць... Чи можна однак радувати ся з сєго без застережень? Культура підняла нас на свої лагідні філії і несе наперед, не даючи нам оглядати ся на боки; ми віддаємось сим філям і не помічаємо, як тратимо в них одно по другім всі богатства, які маємо. Ми не лишє не помічаємо — ми не хочемо сього помічати: ціла наша увага звернена виключно на наше найдорожче богатство — розум, який тягне нас вперед, в світле царство культури. Але коли зведемо рахунки того, що ми вже стратили і що ми з таким легким серцем збираємось стратити, стає сумно і в далекім світлім царстві починає мерехтіти темна мара нового рабства чоловіка.

(Дальше буде).

ствомъ о субсидіи, мотивируя это тѣмъ, что журналъ издается на русскомъ языкѣ и имѣетъ задачей опровергать тѣ ложныя свѣдѣнія, которыя появляются о Россіи за границей». (Кієвлянинъ, Субота 11 (24) октября 1903, Польска извѣстія). Вістка ся не потребує коментарів. З того, що єго вістку помістила російска, на пів офіційальна часопись, можна вводити, що від тепер навіть в «матушке Россіи» глядять на московских шпігунів (як каже наш любезний «Галічанін») «с напловательной точки зрєнія». З другого боку можна з всякою певностию сказати, що петент навіть в сні не снит, щоби єго секретні «прошенія» дістали ся на денне світло... Га! така то ренегатска доля... Та після такого документу — чиж не можна припустити, що віденський Hochstappler подібні «прошенія о субсидіи» внїс до городских (міських) управ і инших російских міст?! На кождий спосіб — московским наймитам і їх незрячим поклонникам можна погратулювати такого спритного «рублєхана», як під-городецкий ренегат г. Димітрій.

— Зміни в намісництві. Одна з часописий доносить, як каже, з достовірних кругів, що віцепрезидентом львівського намісництва по бар. Лідлю буде іменованний радник двора Володимир Гр. Лось.

— Іменованя. Міністер рільництва іменував лісовими завідателями асистентів: Ігнатія Щербовского, Евгєна Котовского, Івана Рутковского, Ернста Бурачиньского, Михайла Сохацкого, Іосифа Шміда і д-ра Володислава Бужиньского. Асистентами іменовані єлеви: Мартин Кавецкий, Витовт Рошковский і Здислав Ганчаковский.

— Перенесєня. Президент кабінету перенїс судових адюктів: Людв. Вірського з Хшанова до Добромля а Ан. Кшановского з Добромля до Хшанова.

— Зі Станиславова. Дня 5. падолиста с. є. в четвер в комнатах «Рускої Бєсїди» в Станиславові відбудуть ся заходом товариства «Руска захоронка» вечерниці з танцями. — Вступ від особи І. К. Стрїй візитовий. Початок о годині 8^{1/2} вечер. Запрошеня в околиці не висилає ся. — За Комітет: Яновичева, Баришева, Скоцдополева, Карановичева, Рибчукова, Стрїйска.

— Урядовий дивогляд. В львівскім магістратї за рєшіткою прибито оголошенє повітового суду в Добромля, що для профєсора львівского університету д-ра Д. «незвісного з місця побуту» визначує ся куратора і т. д. Такий дивогляд можливий хіба в нашій Галілеї. Чей профєсор львівского університету не мешкає на Сагарі!

— Подяка. Виділ Бурси св. Онуфрєя в Ярославі уважає за свій милій обовязок зложити отєим прилюдно слова снівської вдячности і подяки єго Експєльсидїї Високопреосвященному Митрополиті А. гр. Шєвтицькому і Преосвященному Епископови К. Чєховичу за ласкаві жертви на будову бурси по 100 К. — За Виділ: о. І. Хотинєцкий, предсідатель, о. К. Хотинєцкий, секретар.

— Крозаві вибори. Із Станиславова доносять: З нагоди виборів до Каси хорих прийшло ту вчєра до грїзних розрухів, в яких кров поплила струєю. На вибори приїхав ту зі Львова акад. Закшевский, социалїст. Однак поліція замїтила єго і арештувала. Станиславівскій социалїст товпою потягнули до суду, аби відбити Закшевского. Коли товпа почала вибивати шибї в судовім будинку, жандарм, що стояв там на сторожі, застрілив гімназьяльного ученика Готфрїда (з польської гімназії!). Товпа з свєстом і криком цофнула ся, пориваючи з собою мертве тіло застріленого і переходила улицями, вибиваючи всюду вікна. Зарєквірована піхота і драгони обсадили всі публичні будинки, аби не допустити там социалїстів. Вечером о 6. год. робітники з залізничих варєтатів з залізничими штабами в руках перетягали улицями і товкли вікна в приватних домах і в старостві. Скониєновано цілу залогу. По кількох годинах притихло в містї. — Крім убитого Готфрїда мають бути ранені три особи.

Перервані вчєра вибори відбули ся нині. Побїдила листа робітнича. Вчєра і нині арештовано загалом 54 осіб за участь в розрухах.

— Вибух в поїзді. З Кїєва доносять, що на стациї Жмеринка на Поділю був вибух в поїзді, причім погїбло двох кондукторів і двох телеграфістів а 53 подорожних потерпіло тяжкі або лекші рани. Часописи не доносять, що вибухло.

— Дрібні вісти. Вінчанє п. Теодора Примака, гімназьяльного учителя в Золочєві, з панною Евгенією Гургаль, донькою п. Амвросій і о. Івана Гургалів, відбуде ся в неділю дня 1. падолиста с. р. в парохіяльній церкві в Борках великих. — Депутация повітових маршалків з цілої Галічини вручила онодї гр. Львови Піваньскому, б. намісникови, адресу з признаєм за єго 6-літню діяльність (?) для краю.

Послідні вісти.

— Нинішнє засіданє сойму почало ся під знаком станицлавівської гімназії.

Довкола краєвого виділу сконсигнована піша і кінна поліція, перед соймом тайні агенти, між кльомбами зівялих цвѣтів повзуїцкогo огорода проходжує ся комісар поліції. Вступ на галерію і до лож в соймі заострений, число ревідентів подвоєно. Посольскі кульоари замкнено з боків на ключ і т. д. Словом, заряджено все, аби станицлавівска гімназія не могла видістатися з соймового будинку.

На галеріях і в ложах зібрало ся повно публїки, переважно рускої.

По отвореню засіданя о 10½ год. відчитано впливи, почім сойм приступив до підношеня рук при полагоджуваню перших сім точок дневного порядку.

Справа станицлавівської гімназії стояла яко 8. точка дневного порядку нарад. По відчитаню референтом пос. Цевьским ухвали шкільної комісії забрав слово пос. Варвіньскій. Серед дуже напруженої уваги цілого сойму бесідник виголосив прегарну бесїду, яку ми в цілости помістимо. Тенер подзвмо лише, що бесідник іменем руского клубу соймового та цілого руского народа запротестував проти такого ворожого поведєня Поляків супроти сего найскромнїйшого домаганя руского народа. Дальше бесідник річевими аргументами відпер всі ложні замїти проти сеї гімназії. Закінчив апельом, що кривда заподїяна ту в соймі залунає широким гомоном між цілим руским народом. Сю кривду відчує не лише інтелїгентний Русин, але й кожний селянин і переповість єї своїм дітям і внукам. До «братньої» згоди з Русинами, яку Поляки мають все на устах, таке кривдженє Русинів причинити ся не може. Серед таких обставин згода немислима. (Опїески рускія послїв).

Опїєля промовляв пос. Целєцкїй, закидуючи рускому духовенству агїтацію і скінчив словами: «яко селяньскїй посол, вибраний голосами руских виборців буду голосувати проти станицлавівської гімназії».

По нїм промовляв пос. Король заявляючи, що староруска партія, до якої він причисляє ся, є також за отворенєм сеї гімназії. Вкінци промовляв пос. Тарновскїй, а о 8. год. відложено засіданє сойму до 7. год. вечером.

Телеграми

з дня 29. жовтня.

Відень. В політичних кругах говорять, що державна рада збере ся дня 17. або 18. падолиста.

Прага. Вчєра ненадївно намїсник відложив чєскїй сойм. Загално думают, що відложено сєсї є властиво замкненєм сойму.

Бєрлін. Local-Anzeiger доносить з Царгорода, що султан рїшучо не може прийняти предложєного єму проєкту реформ в Македонї і радше приймє війну з Болгарїєю.

Царгород. Почате розоружєнє здержано знова, здає ся, наслідком письма внесєного до Порту в справі македонських реформ.

Льондон. Standard доносить, що межї російским а японским правительством прийшло вже до згоди.

Мєксик. До президента рєпублики двїчі стрїлив випущєний з вязниці мущина, але стрїли хиблїли.

Проповїди

на сьвята і недїлі цілого року

О. ПЕТРА БІЛИНСКОГО

часть I.

можна дістати у автора в Зарваниці, почта Вишнївчик, в книгарнї Ставропігїйскїй у Львові і в книгарнї Яблоньского в Тернополї

по цїні 3 корон. 68(9—10)

Приватист з VII класи гімназіяльної, здїбний інструктор, глядає лєкції на село. Приготовляє найліпше з I, II, класи гімназіяльної, або зі шкїл народних.

Зголошеня: Т. Б. 45. poste restante Самбір.

Читайте!

Читайте!

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кожній руській хатї находили ся Твори Тараса Шевченка, видано єми двяма найдешєвїшїм збірник сїх творів п. з. „ПОЕЗІЙ Т. ШЕВЧЕНКА“. Книжка, оправлена в полотно з золочєними витисками, може бутї найгарнїйшою окрасою руських хат. Папір велїновий, формат на взір європейських класиків, сторів 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опушту. Висилає ся тїлько за надїсланєм 2 кор. 30 сот. на адресу: **КАНЦЕЛЯРІЯ „ПРОСЬВІТИ“ у ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10).

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

→ Від 16. до 31. жовтня 1903. ←

величава програма:

Відділ I: 1) Увертура. 2) Alfons Marsano, трансформаційний акт на дротї. 3) Harry i Fredy, пародисти чародїв. 4) Rhoda Burnhill, англїйска єспївачка і акробатична дансєрка. 5) The 3 Roberts, ексцентричний акт музикальний і віртуози на фуярках. 6) Людвика Deval, тирольска субретка. 7) The 3 Georgis, комічні акробати: «Сцена на лїтнім побутї».

Відділ II: 8) Орхєстра. 9) Дружина Blackley, галєрія живих обрєтїв сучасних майстрів. 10) Rozsika de Uhornay, угорска субретка. 11) Maxini i Antonio, уличні музиканти. 12) Людвиковскїй з новим репертуаром. 13) Американський бїоскоп. 14) Концерт повної війскової орхєстри під управою свого капельмайстра.

Щодєнно о 8. год. вечер представлєна. В недїлю і сьвята 2 представлєня о 4. год. сопол. і 8. год. вечером. Що пятниці High-Life представлєнє. Бїлети вчаснїйше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

За певну і добру льокацію поручаємо:

- 4½% листи гіпотєчні
  - 4% листи гіпотєчні
  - 5% листи гіпотєчні премїованї
  - 4% листи Товариства кредитового земского
  - 4% і 4½% листи Банку краєвого
  - 4% позичку краєву
  - 4% облігації пропїнаційні і велїкі ренти державні
- Тї папєри продаємо і купуємо по найточнїйшїм курсї деннїм.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотєчного

Зарваницю

ул. Руска ч. 3. Цїна з почтовою оплатою 25 сот.

НАКЛАД А. ХОЙНАЦКОГО.

Лєв Лопатиньскїй.

* * Конкурє на мужа * *

комєдія в 5 актах з мїського побутч.

Цїна 90 сот.

Черєз п'ять не довгих актїв гумор дїяльогї і комїзм сїтуацій не дають упасти весєлому настроєви штуки, яка надає ся так для вистави аматорських кружків інтелїгенції, як і для легкої лектури.

Набути можна в Ставропігїйскїй книгарнї у Львові.

Розклад поїздів залїзничих обовязуючий від 1-го жовтня 1903.

(Приїзд і відїзд поданий пїсля часу середно-європейского).

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
посп.	особ.			посп.	особ.		
приходить о годнї				відходить о годнї			
	6:10	з Кракова, Бєрліна, Варшави, Віднї		6:22	до Сучави, Жидачєва, Керєсмєзє, Потутор		
	6:20	з Чернївцїв (Галацу), Чорткова, Калуша		6:30	до Підволочиск (Київ), Бродїв дн. головний		
	6:50	з Сокаля, Рави рускої		6:43	" " " " " " " " " "		
	7:35	з Самбора, Хирова		6:45	до Лавочного (Пєшту), Борислава, Дрогобача		
	7:40	з Янова		8:25	до Кракова, Віднї, Праги, Бєрліна		
	7:35	з Підволочиск, Бродїв на дв. Підзамчє		8:35	до Лавочного, Хирова, Калуша		
	7:55	" " " " " " " " " "		9:05	до Янова		
	7:45	з Лавочного (Пєшту), Калуша, Хирова		9:15	до Самбора, Хирова		
1:30	8:55	з Кракова, Віднї, Праги, Бєрліна		9:25	до Белєця, Сокаля, Любачєва		
	9:57	з Стрия		9:40	до Чернївцїв, Потутор, Дєлятина		
	10:25	з Ряшєва, Любачєва		10:35	до Тернопольа, Потутор, дн. головний		
	11:15	з Станицлавова (Керєсмєзє, Потутор)		10:40	" " " " " " " " " "		
	1:10	з Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава		10:57	" " " " " " " " " "		
	1:25	з Янова		3:05	до Стрия, Хирова, Борислава		
2:15		з Підволочиск, Копичинцїв на дв. Підз.		3:25	до Ряшєва, Любачєва		
2:30		" " " " " " " " " "		3:40	до Самбора, Хирова		
	4:35	з Стрия, Хирова, Борислава		Нїч			
	5:06	з Підволочиск (Київ), Бродїв на дв. Підз.					
	5:30	" " " " " " " " " "		12:45	6:05 до Станицлавова, Жидачєва		
1:40	5:40	з Чернївцїв, Іцкан			6:15 до Кракова, Віднї, Бєрліна, Варшави		
	5:50	з Кракова, Віднї, Праги, Бєрліна			6:30 до Янова		
	5:55	з Белєця, Сокаля, Любачєва			6:40 до Лавочного (Пєшту), Калуша, Хирова		
Нїч					8:05 до Сокаля, Рави рускої		
12:20	9:20	з Чернївцїв, Вукарєшту			9:00 до Підволочиск, Бродїв гол. дворєць		
8:40	9:50	з Кракова, Віднї, Бєрліна, Яєла, Риманова			9:20 " " " " " " " " " "		
2:31	10:00	з Самбора, Сян ка		2:51	10:42 до Іцкан, Чорткова		
	10:02	з Підволочиск (Київ), Бродїв на дв. Підз.			10:55 до Кракова, Віднї, Варшави, Праги		
	10:20	" " " " " " " " " "			11:03 до Підволочиск, Бродїв дн. головний		
	10:40	з Лавочного (Пєшту), Хирова, Калуша			11:24 " " " " " " " " " "		
	3:09	з Тернопольа, Грималова на дв. Підзамчє			11:05 до Стрия		
	3:30	" " " " " " " " " "			11:11 до Жовквї (лише що недїлі)		
					4:10 до Кракова, Віднї, Праги, Самбора		

ЗАМІТКА: Пєра нїчна числїть ся від 6. годнїи вечером до 5. годнїи 59 мїнут рано.

Час середно-європейскїй рїзнїть ся від часу львівского о 36 мїнут, а італїйскїй о 1 год. часу середно-європейского = 12. год. 36 мїн. часу львівского. — Бюро інформаційне ц. к. залїзниць державних (ул. Красїцких ч. 5.) удїляє пояснєнь в справах залїзничих, продає бїлетї всякого роду і розклади їздї.